

sonen in botsing komen met de begrippen en personen van haar voorkeur — de socialisten in het boek — dan verlaat die rechtvaardigheidszin de schrijfster. Daarin komt, meer nog zelfs dan in den gloed der overtuiging, die voorkeur duidelijk aan den dag. Dan geeft zij de „conventionele” begrippen ter verdediging in handen aan een onbeduidendheid als Nefler, die heel poover staat tegenover den strakken held Martalis; aan een vrouw als Carla, die zich voor geld verkocht, en een engelreine als Anna Deffers durft verwijten dat haar vrije liefde ontucht is; aan een doctrinair als den ouden Meryan, zedelijk ver de mindere van zijn geestdriftigen zoon. En dan lijden die eersten steeds de nederlaag en het wordt den lezer als het ware opgedrongen dat er heusch niets méér te zeggen valt dan hun arme argumenten tegen stellingen als deze: dat drie vierden van het menschdom werkt om een vierde in overdadige weelde te laten baden; dat het kapitaal zich steeds meer ophoopt in de handen van enkelen; dat arbeidskracht (van de „loonslaven” wel te verstaan) de eenige bron van alle ruilwaarde is: dat socialistische volksmenners niet ophitsen, maar slechts „opmerkzaam maken, doen begrijpen, dat het niet personen, niet opzettelijk wreede individuen zijn, maar toestanden die hen veroordeelen tot honger en ellende” enz. enz.

Dit kan misschien niet anders. Maar het is daarom dat men mag spreken van „een socialistischen roman”. Het boek heeft niet alleen een machtigen tendenz; het is een pleidooi.

* * *

Nini. Een boek van liefde, door G. H. Priem, (1897 Maatschappij Elsevier.)

Een boek van liefde? Het is mogelijk; liefde is immers niet te beschrijven.

Ik kan in dit boek niet veel anders dan enkel zinnelijkheid ontdekken. 't Is waar,

de vrouw, Nini, begeert nog wel wat meer: deelneming in het geestelijke leven van haar minnaar, maar dit gebruikt de schrijver toch eigenlijk alleen als excuus en de verveling van haar huwelijk is er het groote motief van.

Welnu, een boek van passie dan. Maar dan had ik een stouter durven verlangd, niet een telkens ophouden juist aan, soms misschien even over de grens van wat de abonné van een fatsoenlijk leesgezelschap slikken kan. Dan had ik zoo iets verlangd als *Een Passie* van Vosmeer de Spie. Doch daar lijkt het niet naar.

Het begin belooft. Het letterkundig reveil heeft dezen schrijver niet in sluimer gelaten. Maar hoe verder hij schrijft, hoe zwakker hij wordt. Van Nini heeft hij nog iets gemaakt; zij is althans een vrouw, wie de hartstocht beheerscht. Maar hij, de minnaar, wie is hij? Niets van zijn persoonlijkheid wordt ons geopenbaard. Hij zet met zekere onhandigheid, bij schokjes, zijn armen open om er de vrouw van zijn vriend in te ontvangen. Als zij hem verveelt, zoekt hij lamzalige voorwendsels om haar te verlaten. Is dit gebeurd, dan wordt hij dra op een meisje verliefd en wil trouwen. Waarom? Met wie? Het had ook een nieuwe liaison kunnen zijn, die hij begeerde en een heel ander meisje dan de Thérèse, die hij toevallig tegenkomt. Is deze Dupuys de artist van zuiver en hoog gevoel, „met zijn ziel, hoog domend eindeloos blauw en waiende luchten van wolken, zonnentintelend, goud, goud, blindschitterend goud, zijn hemelzee van gedachten, denkeloos diep, blauwe eeuwigheid van schoonweten?” Of is dit extatisch beeld alleen maar uit Nini's overspannen verbeelding gesproten? Of zijn dit al maar woorden, woorden, hersenwerk van den auteur, los van zijn jammerlijken held, die hem „psychologisch” (lees: psychisch) volkomen vreemd geweest en gebleven is?

P. v. D.